

20180170213

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16 и 37/16), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 23.1.2018 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД ХИВ ИНФЕКЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2018 ГОДИНА

I. Вовед

Оваа програма ќе се спроведе во согласност со националните стратешки насоки во однос на превенцијата и лекувањето на ХИВ-инфекцијата, како и препораките од организациите на Обединети нации. Со Програмата за 2018 година. Министерството за здравство предвидува финансирање на најголем дел од активностите за превенција и рано откривање на ХИВ кај клучните засегнати популации – мажи што имаат секс со мажи, сексуални работници, лица кои инјектираат дрога, како и лица што живеат со ХИВ, кои повеќе од една деценија се спроведуваат во партнерство со граѓанските организации што работат на полето на ХИВ со овие популации.

II. Моментална состојба

Во периодот од 1987 до декември 2017 година, во Република Македонија се регистрирани вкупно 356 случаи на ХИВ-инфекција, од кои 83 лица се регистрирани како починати. Најзастапен начин на пренос на вирусот е незаштитениот сексуален однос. Во последните 5 години се бележи пораст на бројот на новодијагностицирани случаи на ХИВ, пред сè кај мажите кои имаат секс со мажи (МСМ). Кај оваа популација преваленцата на инфекцијата е проценета на 1,9% во 2014 година.

Во 2017 година, заклучно со декември, регистрирани се 41 нови случаи на ХИВ, од кои сите се мажи. Кај најголем број (31) од случаите како начин на трансмисија е пријавен сексуален однос помеѓу мажи, додека кај 7 случаи е пријавено дека преносот бил по хетеросексуален контакт.

До ноември 2017 година во редовна здравствена грижа за ХИВ на ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби регистрирани се 200 пациенти кои се поставени на треман.

III. Цели на Програмата

Програмата се води од глобалните и национално прифатени цели до 2020 година и политичките заложби за ставање крај на епидемијата на ХИВ како јавно-здравствен проблем до 2030 година преку остварување на целта 90% од лицата кои живеат со ХИВ да го знаат својот ХИВ статус, 90% од лицата кои го знаат статусот примаат континуирана антиретровирусна терапија и кај 90% од нив е постигната супресија на вирусот во крвта.

Главна цел на Програмата е:

1. Одржување на ниска преваленца на ХИВ во Република Македонија преку универзален пристап до превенција, лекување, грижа и поддршка, базиран на почитување на човековите права и недискриминација.

Програмата е развиена врз основа на националното стратешко планирање за ХИВ за периодот 2017-2021 година, кое беше спроведено низ широк консултативен процес во првата половина на 2017 година. Програмата ги структурира активностите според следните области на делување:

- 1) координација;
- 2) собирање и употреба на стратешки информации, следење и проценка;

- 3) активности за превенција, рано откривање и поддршка со фокус на клучните популации засегнати од ХИВ и
- 4) лекување, грижа и психосоцијална поддршка за лицата што живеат со ХИВ.

Области на делување

1) Координација

Координацијата на сите активности и извршители подразбира спроведување на јавен повик за избор на здруженија имплементатори на компонентите од Програмата што се спроведуваат во партнерство со граѓанскиот сектор и склучување договори; прибирање, анализа и одобрување на годишни работни планови со буџети на сите чинители кои ја имплементираат Програмата за ХИВ инфекција; координативни состаноци и насочување на сите извршители на Програмата; како и редовна работа на мултисекторската национална комисија за ХИВ. Преку Националната комисија ќе се врши евалуација на спроведувањето на Програмата и напредокот во остварувањето на поставените цели и ќе се обезбеди транспарентност, отчетност, поширок консултативен процес и мултисекторски пристап со вклученост на сите релевантни институции, граѓанскиот сектор и агенциите на Обединетите нации, како и пристап заснован на докази и експертска расправа.

Националната комисија за ХИВ ќе изработи документи за работа на комисијата, истовремено ќе биде задолжена за надзор над изработката на стандарди и упатства за работа и едукативни материјали за здравствените професионалци и граѓанските здруженија вклучени во имплементацијата на програмата.

Во координациските активности, Министерството за здравство и Националната комисија за ХИВ ќе се раководат според резултати од активностите за следење и проценка, кои ќе ги спроведува Институтот за јавно здравје.

Имплементатор на задачите во оваа стратешка област е Министерството за здравство, преку Секторот за примарна и превентивна заштита-Одговорно лице за програмата и преку Националната комисија за ХИВ.

2) Собирање и употреба на стратешки информации, следење и проценка

Оваа област опфаќа собирање и анализа на стратешки информации поврзани со епидемијата на ХИВ во Република Македонија, како и податоци поврзани со имплементацијата на Програмата и проценка на постигнувањето на поставените цели за клучните активности. Обработените стратешки информации ќе служат како основа за стручна расправа во рамките на Националната комисија за ХИВ, вклучително и идно планирање на интервенциите во согласност со епидемиолошките и бихејвиоралните податоци, додека податоците од следењето и проценката ќе ја помогнат координацијата и менаџирањето на Програмата од страна на Министерството за здравство.

Имплементатор на задачите во оваа стратешка област е Институтот за јавно здравје на Република Македонија.

3) Активности за превенција, рано откривање и поддршка со фокус на клучните популации засегнати од ХИВ

Оваа област на делување опфаќа посебни програми развиени за секоја од клучните популации засегнати од ХИВ, кои вклучуваат теренски и стационарни сервиси и ги содржат следниве елементи:

- бесплатно и доверливо ХИВ-тестирање и советување за брз скрининг,
- дистрибуција на кондоми и лубриканти,
- дистрибуција на стерилни игли и шприцеви за намалување на штетата од употребата на дрога со инјектирање,
- поврзување со системот на здравствена заштита,
- услуги за дијагностика и третман на сексуално преносливи инфекции,
- услуги за сексуално и репродуктивно здравје
- позитивна превенција кај лица што живеат со ХИВ,

- психосоцијална и врничка поддршка и поврзување со системот на социјална заштита,
- едукација за заштита од ХИВ и други крвни и сексуално преносливи инфекции,
- дистрибуција на едукативни материјали.

Покрај тоа, во овој дел се вклучени и активности за подигнување на свесноста на населението за ХИВ и намалување на стигмата и дискриминацијата кон лицата со ХИВ и кон припадниците на клучните засегнати популации, како комплементарен дел на успешната превенција.

Овие активности за превенција на ХИВ кја клучните популации, предвидено е да ги спроведуваат избрани граѓански здруженија по претодно објавен јавен повик од страна на Министерство за здравство, со утврдени општи и посебни критериуми и детален план за имплементација на активностите.

Дополнително, со Програмата е предвидено обезбедување достапност на бесплатно доброволно и доверливо тестирање и советување за ХИВ за општата популација.

Со цел да се обезбеди подобра достапност и опфат, превентивните активности насочени кон клучните популации засегнати од ХИВ ќе продолжат да се спроведуваат во соработка со здруженија кои работат со овие популации. Доброволното и доверливо тестирање за ХИВ насочено на општата популација ќе го спроведуваат Универзитетската клиника за инфективни болести, Институтот за јавно здравје и Центрите за јавно здравје.

Имплементатори на задачите во оваа стратешка област се:

- здруженија на граѓани со соодветна експертиза и искуство во работата со клучните засегнати популации;
- Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни болести;
- Институтот за јавно здравје на Република Македонија;
- Центри за јавно здравје (Скопје, Тетово, Куманово, Охрид, Велес, Битола, Кочани, Струмица, Штип и Прилеп).

Клучни индикатори за следење на опфатот на клучните популации со активности за превенција, рано откривање на ХИВ и поддршка:

- Број на МСМ опфатени со основен пакет за превенција на ХИВ/СПИ Цел: **5000**
- Број на ЛИД опфатени со основен пакет за превенција на ХИВ/СПИ – Цел: **4750**
- Број на СР опфатени со основен пакет за – Цел: **1850**
- Лица со ХИВ опфатени со услуги за психосоцијална поддршка и позитивна превенција – Цел: **100**
- Број лица кои се на третман со супституција со метадон опфатени со ДСТ за ХИВ и едукативни сесии на – Цел: **700**
- Број на лица што живеат со ХИВ опфатени со услуги за позитивна превенција и поддршка, Цел - **80**
- Број на лица кои се лекуваат од зависност од дрога опфатени со услуги за психосоцијална поддршка – Цел: **300**
- Број на лица од клучните популации кои добиле услуги за доброволно советување и тестирање и го знаат резултат од тестот – Цел: **4.170** (2.250 МСМ, 984 ЛИД, 744 СР и 192 осудени лица кои издржуваат казна затвор)
- Број на лица од клучните популации кои добиле услуги за дијагноза и третман на сексуално преносливи инфекции – Цел: **1.164** МСМ, 480, 504 СР и ЛИД 180)
- Број на млади лица кои добиле услуги за дијагноза и третман на сексуално преносливи инфекции – Цел: **406**

4) Лекување, грижа и психосоцијална поддршка за лицата што живеат со ХИВ. Оваа област опфаќа набавка и обезбедување на антиретровирусна терапија и тестови за следење на инфекцијата за лицата што живеат со ХИВ и се лекуваат на Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, како и обезбедување на континуирана психосоцијална поддршка за лицата со ХИВ, со цел задржување во здравствена грижа,

постигнување на висока адхерентност до терапевтските режими и надминување на проблемите од психолошки и од социјален карактер како резултат на предрасудите и дискриминацијата поврзани со ХИВ.

Задачи на Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби

- Набавка на антиретровирусна терапија за лицата кои живеат со ХИВ/СИДА и тестови за следење на ХИВ-инфекцијата според доставените побарувања за терапија од Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби;
- Администрирање на антиретровирусна терапија за лицата кои живеат со ХИВ/СИДА
- Обезбедување на психосоцијална поддршка за лицата кои живеат со ХИВ

Во обезбедувањето на психосоцијална поддршка за лицата кои живеат со ХИВ ќе бидат вклучени и здруженија кои работат со оваа популација, со дел од средствата кои веќе се обезбедени во Програмата за заштита на населението од ХИВ инфекција на Министерството за здравство.

Имплементатор на задачите во оваа стратешка област е:

- Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби
- Здруженија кои работат со лица кои живеат со ХИВ

IV. Мерки кои треба да се преземат за одржување и подобрување на состојбите

Во согласност со целите за одржлив развој и со цел да се задржи состојбата на ниска преваленција на ХИВ во земјата, програмите за ХИВ насочени кон клучните популации коишто беа воспоставени со поддршка на Глобалниот фонд за СИДА, туберкулоза и маларија, во 2018 година ќе бидат финансирани со националниот буџет на земјата, а преку Програмата за заштита на населението од ХИВ.

Наодите од тековните био-бихевиорални студии кои се спроведуваат кај клучните популации и се очекуваат да бидат финализирани во првата половина во 2018 година, и истите ќе бидат употребени како основа за планирање и надградба на програмите за ХИВ кај клучните популации во иднина.

V. Потребни финансиски средства (обем, цена и вкупни средства) - Табела 1

Бр.	Активност	Извршител	Количина	Цена	Вкупно
Координација, собирање и употреба на стратешки информации, следење и проценка					
1	Национален центар за управување со податоци - надзор и следење	Институт за јавно здравје	12	62.500,00	750.000,00
2	Мониторинг, следење и проценка	Институт за јавно здравје	6	36.000,00	216.000,00
3	Мониторинг посети – гориво	Институт за јавно здравје	1	123.000,00	123.000,00
4	Мониторинг посети – одржување возило	Институт за јавно здравје	1	48.000,00	48.000,00
5	Одржување дата база за известување	Институт за јавно здравје	12	9.225,00	110.700,00
6	Публикација и печатење на Упатства, стандарди едукативни материјали	Институт за јавно здравје, Комисија за ХИВ,	4	85.000,00	340.000,00
7	Обука на извршители за известување	Институт за јавно здравје, Комисија за ХИВ	4	30.000,00	120.000,00

Активности за превенција, рано откривање и поддршка кај клучните популации засегнати од ХИВ					
8	Набавка на кондоми и лубриканти	Министерство за здравство	1	739.860,00	739.860,00
9	Превенција на ХИВ кај клучните популации – програми за МСМ (во Скопје, Тетово, Охрид, Штип и Струмица)	Избрани здруженија	1	6.053.000,00	6.053.000,00
10	Превенција на ХИВ кај клучните популации – програми за ЛИД во Скопје (3), Тетово, Гостивар, Кичево, Охрид, Струга, Битола, Кавадарци, Струмица, Гевгелија, Прилеп, Штип, Велес и Куманово	Избрани здруженија	1	21.670.000,00	21.670.000,00
11	Превенција на ХИВ кај клучните популации – програми за СР во Скопје (2), Тетово, Гостивар, Охрид, Битола, Струмица, Гевгелија	Избрани здруженија	1	7.538.000,00	7.538.000,00
12	Позитивна превенција и психосоцијална поддршка кај лица со ХИВ и нивни партнери со превенција кај МСМ	Избрани здруженија	1	1.709.000,00	1.709.000,00
13	Активности за теренско ХИВ тестирање и советување кај клучните популации	Избрани здруженија	1	3.694.400,00	3.694.400,00
14	Психосоцијална поддршка кај лица што се лекуват од зависност од дрога	Избрани здруженија	1	1.845.000,00	1.845.000,00
15	Активности за дијагноза и третман на СПИ и услуги за сексуално и репродуктивно здравје кај клучните популации и млади лица	Избрани здруженија	1	4.700.000,00	4.700.000,00
16	ДСТ-ХИВ и ХЦВ кај ЛИД на третман со супституција	ЈЗУ Општи болници - Центри за превенција и третман на зависности Психијатриска болница - Центри за превенција и третман на зависности	700	200	140.000,00

17	Доброволно и доверливо тестирање и советување за ХИВ	Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби	250	400	100.000,00
18	ХИВ ДСТ вклучувајќи новооткриени пациенти со туберкулоза	Институт за јавно здравје	280	700	196.000,00
19	Доброволно и доверливо тестирање и советување за ХИВ	10 Центри за јавно здравје	1200	500	600.000,00
20	Предавања за превенција на ХИВ кај лица кои издржуваат казна затвор и доброволно и доверливо тестирање и советување за ХИВ и	Центри за јавно здравје	60	2.000,00	120.000,00
21	Спроведување на стручни предавања за превенција на ХИВ/СИДА и СПИ помеѓу општа и младата популација	10 Центри за јавно здравје	110	2.000,00	220.000,00
22	Конфирматорна лабораториска дијагноза на ХИВ-инфекција	Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби	40	6.000,00	240.000,00
23	Конфирматорна лабораториска дијагноза на ХИВ-инфекција	Институтот за јавно здравје на Република Македонија	40	6.000,00	240.000,00
Лекување, грижа и психосоцијална поддршка за лицата што живеат со ХИВ					
24	Набавка на антиретровирусна терапија и тестови за следење на ХИВ-инфекцијата за лицата кои живеат со ХИВ	Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби	1	43.055.040,00	43.055.040,00
25	Психосоцијална поддршка за лицата што живеат со ХИВ	Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби	12	36.000,00	432.000,00
	Средства обезбедени од основниот Буџет				70.000.000,00
	Буџет на самофинансирачки активности на Министерството за здравство				25.000.000,00
	Вкупно				95.000.000,00

VI. Финансирање (извори на обезбедување на средствата – Буџет на Република Македонија донации и други извори)

Вкупните средства за реализација на оваа програма изнесуваат 95.000.000,00 денари. Оваа програма ќе се реализира во рамките на средства обезбедени од Буџетот на Република Македонија за 2018 година, и тоа 70.000.000,00 денари од основен буџет и 25.000.000,00 денари од буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство, додека дел од активностите и мерките ќе се реализираат во рамките на постоечките буџети на јавните здравствени установи. Незимирените обврски кон извршителите за 2017 година ќе бидат исплатени во тек на 2018 година.

За дел од потребите на финансирањето на имплементацијата на Националната Стратегија за ХИВ/СИДА на Република Македонија, за период до 30.06.2018 фискална 2018 година се обезбедени средства од грантот подржан од Глобалниот фонд за ХИВ/СИДА, туберкулоза и маларија (Табела 2), според следната динамика на употреба на средствата:

Табела 2

опис на буџетска категорија	износ во МКД
Стоки и услуги	4.300.000,00
Капитални расходи	7.000.000,00
ВКУПНО за 2017 година:	11.300.000,00

VII. Извршители на Програмата

Извршители на оваа програма се Министерство за здравство, Националната Комисија за ХИВ, Институтот за јавно здравје на Република Македонија, Центрите за јавно здравје, Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, здруженија со соодветна експертиза за спроведување на програми за ХИВ наменети за клучните популации.

VIII. Доставување на Годишни извештаи и рокови

Распределбата на средствата од оваа програма ќе ја врши Министерството за здравство, квартално кон извршителите на активностите, врз основа на доставени фактури изготвени според приложените формати за изготвување на фактури и барања за повлекување на средства со уредно пополнети наративни извештаи за имплементација на активностите, и прегледи на трошоци, поддржани со останати материјали (фотографии, аудио и видео снимки, написи, списоци на учесници, докази за извршена набавка, договори и друга документација дефинирана во договорите).

IX. Следење на реализација на Програмата (мониторинг и еволуација)

Следење на спроведувањето на оваа програма, врши Министерството за здравство во соработка со Институтот за јавно здравје на Република Македонија.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 44-447/1
3 јануари 2018 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
Зоран Заев, с.р.